

Складанасці|Выбару

КАМУ ПАТРЭБЕН РЭПЕТЫТАР

Бацькам ці найперш самому выпускніку?

Усім даўно вядомы трох-вугольнік «вучань-настаўнік-бацькі» паволі ператварыўся ў квадрат. Трывалае месца ў сістэме сучаснай адукацыі занялі рэпетытары. Ні для кога ўжо даўно не сакрэт, што для паспяховай здачы цэнтралізаванага тэсціравання выпускнікі школ усё часцей звяртаюцца па дапамогу менавіта да іх. Чаму так адбываецца?

Каб разабрацца ў гэтым, я вырашыла даведацца меркаванні адразу некалькіх бакоў. Для пачатку апытала саміх вучняў. На тры нескладаныя пытанні адказалі 50 выпускнікоў. Высветлілася, што 86% з іх карыстаюцца паслугамі рэпетытараў, адпаведна толькі 14% самастойна рыхтуюцца да здачы цэнтралізаванага тэсціравання. 25% маюць рэпетытара па адным прадмеце, 35% — па двух і 40% — па трох. Найбольш папулярнымі прадметамі, па якіх вучняў «падцягваюць» рэпетытары, з'яўляюцца руская мова, матэматыка, англійская мова і фізіка. Таксама я напрасіла пазначыць прычыну індывідуальных заняткаў. Большасць (42%) назвала незразумелы для іх матэрыял, 23% звярнуліся па дапамогу праз недахоп школьных ведаў, 19% — па прычыне пропуску часткі школьнай праграмы, 13-ці працэнтам трэба, каб іх нехта прымушаў вучыцца, а астатніх прымусілі бацькі. Я таксама падлічыла агульную колькасць рэпетытараў. Лічба немалая: на 43 вучні (тыя самыя 86%) — 91 рэпетытар. І гэта толькі па адной школе.

Я таксама пацікавілася думкай бацькоў: па якой прычыне яны нанялі свайму дзіцяці рэпетытара? Абагульнены адказ гучыць так: «У школе рыхтуюць да экзаменаў і атрымання атэстата, і многія педагогі не ведаюць метадык падрыхтоўкі да ЦТ. А ў рэпетытараў ёсць выпрацаваная сістэма, асабліва па такіх прадметах, як матэматыка, фізіка і хімія, да якіх самастойна вельмі складана падрыхтавацца. Рэпетытар выступае ў ролі матыватара, да таго ж і заняткі індывідуальныя».

Для паўнаты меркаванняў я звярнулася да **Міхаіла БАРАНАВА, першакурсніка БНТУ**, які летась паспяхова здаў цэнтралізаванае тэсціраванне, падрыхтаваўшыся да яго самастойна.

— Па-мойму, рэпетытары не даюць нічога такога, што не могуць даць настаўнікі ў школах ці чаго нельга знайсці ў інтэрнэце або ў падручніках. Да таго ж за такія заняткі бацькі плацяць немалыя грошы.

Мая падрыхтоўка заключалася ў рашэнні розных варыянтаў ЦТ і рэпетыцыйнага тэсціравання за мінулыя гады (хаця б некалькі разоў на тыдзень). Зборнікі з тэстамі можна ўзяць у школьнай бібліятэцы або купіць у кнігарні. Свайм вынікам я задаволены: паступіў на спецыяльнасць, якую выбраў яшчэ на пачатку навучальнага года, з запасам у 88 балаў. Праходны бал быў 242, я набраў 330. Па рускай мове — 87, матэматыцы — 66, фізіцы — 81.

Лічу, што большасці абітурыентаў проста не хапае сілы волі, каб сесці і вывучыць матэрыял. Зусім не шкадую, што рыхтаваўся да тэсціравання без рэпетытараў, нават наадварот. Сістэма адукацыі ва ўніверсітэце адроз-

ніваецца ад школьнай: у ВНУ ніхто не прымушае вучыць, рабіць заданні, хадзіць на лекцыі і г.д. Усё залежыць ад цябе самога, ад таго, колькі часу і як ты будзеш займацца. Я ў пэўным сэнсе ўжо быў падрыхтаваны да такога падыходу.

Сваёй думкай пра рэпетытарства падзялілася і **намеснік дырэктара па навучальнай рабоце мазырскай СШ №9 Надзея Андрэўна КОЛАС**:

— Гэта адна з дадатковых формаў навучання, якая дапамагае вучню не проста падмацаваць і паглыбіць свае веды, але і адчуць сябе больш упэўнена. Абапіраючыся на практыку, скажу, што індывідуальная праца рэпетытара з абітурыентамі забяспечвае ім добры псіхалагічны настрой.

«Усё залежыць ад цябе самога, ад таго, колькі часу і як ты будзеш займацца. Я ў пэўным сэнсе ўжо быў падрыхтаваны да такога падыходу».

— Як вы лічыце, чаму так шмат абітурыентаў звяртаецца па дапамогу да рэпетытараў? Чыя гэта віна?

— Нічыёй віны тут няма. У школьнай праграме прадугледжана максімальная колькасць формаў падрыхтоўкі да ЦТ. Гэта факультатывы, стымулюючыя заняткі, платныя заняткі, кансультацыі падчас канікул. Акрамя гэтага, на ўроках ідзе дыферэнцыяцыя. Кожны настаўнік ведае вучняў, якія будуць здаваць яго прадмет. Адпаведна, цягам навучальнага года педагог дапамагае ім зарыентавацца. Аднак бывае, што ў вучня прысутнічае няўпэўненасць і яму патрэбен кантакт з настаўнікам сам-насам. Зразумела, што забяспечыць такі кантакт, калі ў класе 30 дзяцей, немагчыма. Вось у такіх выпадках вучні і звяртаюцца да рэпетытараў. Аднак трэба мець уласнае жаданне дасягнуць высокіх вынікаў, інакш і рэпетытар мала чым дапаможа.

— Я праводзіла апытанне сярод вучняў старшых класаў, і многія з іх прычынай рэпетытарства называюць недастатковасць школьных ведаў...

— Праблемы назапашваюцца не адзін год. Калі вучань мае звычайку вучыцца на высокім узроўні, то і прабелаў у ведах у яго будзе куды менш. На сваім вопыце я пераканалася, што ЦТ — гэта вельмі фундаментальная праверка школьных ведаў і за рамкі школьнай праграмы заданні не выходзяць. Дарэчы, калі казаць пра рэпетытараў, то не кожны возьмецца рыхтаваць слабага вучня. Звычайна рэпетытары з высокай рэпутацыяй хочуць працаваць толькі з мацнейшымі школьнікамі, якія прывыклі да сістэматычнай працы. Гаварыць пра недастатковасць ведаў вучань можа ў тым выпадку, калі прапусціў нейкі аб'ём вучэбнага матэрыялу. Але ж ліквідаваць праблемы можна не толькі за кошт рэпетытарства. Галоўнае — уключыць жаданне і ісці на кантакт з настаўнікам. Ніводзін педагог не адмовіць у дапамозе.

Вікторыя КУПРАЦЭВІЧ, выпускніца 11 класа СШ №14 г. Мазыра.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

У 1997 годзе школа перабралася ў новы будынак: і ён, і прастора вакол, нават гульнявая пляцоўка, прыстасаваны пад патрэбы для дзяцей з абмежаванымі рухальнымі магчымасцямі.

Школу ў Пястове без перабольшання можна назваць асаблівай. З 2001 года тут дзейнічаюць інтэграваныя класы. І побач са звычайнымі вучацца і дзеці з асаблівымі патрэбамі: напрыклад, з аўтызмам і сіндромам Аспергера. У такіх класах абавязкова працуюць два педагогі: асноўны і дапаможны, які на працягу ўрока перамяшчаецца па класе і аказвае дапамогу ўсім навучэнцам, хто просіць аб гэтым. А можа і проста апекавацца адным, калі размова ідзе пра дзіця з аўтызмам. Пры гэтым, што немалаважна, заробак і ў першага, і ў другога педагога аднолькавы. Па законе напauняльнасць інтэграванага класа не можа перавышаць 20 чалавек, а дзяцей з асаблівымі патрэбамі ў такім калектыве можа быць да пяці. Для іх у школе прадугледжаны спецыяльныя пакоі: сэнсарнай тэрапіі, музычнай тэрапіі, дзе з імі працуюць псіхалагі і іншыя спецыялісты.

Дзеці бяруць на месяц кніжку, якая не ўваходзіць у спіс абавязковай літаратуры, але перад чытаннем атрымліваюць 5 пытанняў. Галоўнае — не проста чытаць, а чытаць удумліва.

У калідоры гучыць кароткі званок. — Гэта сігнал для старшых класаў (пачатковая школа ў Польшчы — з 1-га па 6-ты класы. — **Аўт.**), а малодшыя вучацца ў нас без званкоў, — кажа дырэктар. — Настаўнік сам вызначае, калі дзецям патрабуецца перапынак. Магчымасць жыць без званкоў у пачатковых класах ёсць ва ўсіх школах, але не ўсе ёй карыстаюцца, бо настаўнікам прасцей жыць ва ўстаноўленых 45-хвілінных рамках. У нашай школе таксама на выхадныя дні дзецям прыняццова не задаюць пісьмовых заданняў.

Пачастуй і ўсміхніся

...Варшава, гімназія №7 з інтэграванымі класамі. Здагадацца, што ў калектыве ёсць асаблівае дзіця, можна толькі па прысутнасці на ўроку другога педагога.

У школьным калідоры ў вочы адразу кідаецца «алея зорак». Чытаем на іх: «Найлепшы марафонец», «Варшаўскі салавей», «Правая рука кіраўніка», «Майстар на ўсе рукі», «Прыроджаны шоумен»...

— Такія ўзнагароды вучні атрымліваюць за розныя таленты і дасягненні, не звязаныя з вучобай, напрыклад за сваю актыўную валанцёрскую дзейнасць, музычны ці артыстычны талент, — уводзіць у курс справы **намеснік дырэктара гімназіі Катажына МЕРСКА-ГРОМЕК**. — Адзін з вучняў атрымаў зорку за тое, што часта заставаўся пасля ўрокаў і дапамагаў настаўніку прыбірацца ў класе. У Польшчы ёсць тэлевізійная перадача «Ідэальная гаспадыня», таму педагогі вырашылі абыграць гэтую назву і ўручылі зорку «Ідэальнаму гаспадару». Напрыканцы навучальнага года мы праводзім урачысты сход, дзе і абвешчаем новых уладальнікаў уласнай зоркі. Іх не так і шмат. Гэта насамрэч павінны быць выдатныя дасягненні. Таму на сцяне вы бачыце і зоркі, якія належаць ужо нашым выпускнікам.

А тым часам позірк выходзілае абвестку з намаляваным кубачкам кавы і надпісам «Прынясі, пачастуй, усміхніся». Высвятляецца, што ў гімназіі рыхтуюцца да святкавання міжнароднага дня шакаладу: на 15-хвілінным перапынку падлеткі будуць частаваць адзін аднаго цукеркамі і шакаладам. Такія тэматычныя дні ўжо паспелі стаць традыцыйнымі.

АД АЛЕІ ЗОРАК ДА ПІКНІКОЎ

Увагу прыцягвае і вельмі ўтульнае памяшканне для групы падоўжанага дня. Прыйсці сюды можа любы вучань на перапынку ці пасля ўрокаў: адпачыць ці чымсьці заняцца. Дзейнічае адзіны прынцып — знаходзіцца ў гэтым пакоі — прывілея, а не абавязак. Таму галоўнае правіла — трэба прыстойна сябе паводзіць. Усе гімназісты карыстаюцца пластыкавымі ідэнтыфікатарамі, якімі яны могуць адчыніць дзверы, таму адміністрацыі вядома, хто сюды зайшоў, а хто выйшаў.

Клуб па інтарэсах

Наступны візіт — у Канстанцін (гэта таксама прыгарад Варшавы). Калектыў школьнага комплексу №1 ахвотна дзеліцца з беларускімі настаўнікамі сваімі вопытам і педагогічнымі знаходкамі, напрыклад тым, як можна захапіць сучасных дзяцей чытаннем. У школьнай бібліятэцы прыводзілі акцыю, да якой можа далучыцца кожны ахвотны. Дзеці бяруць на месяц кніжку, якая не ўваходзіць у спіс абавязковай літаратуры, але перад чытаннем атрымліваюць 5 пытанняў. Галоўнае — не проста чытаць, а чытаць удумліва. Вучням прапануюцца кніжкі, якія могуць іх захапіць: прыгодніцкія ці гістарычнага характару... Адказваць на пытанні трэба ў пісьмовай форме.

Школьны музей пачатковай школы № 97 у Пястове: за такімі партамі вучыліся сённяшнія настаўнікі.

Разгорнутыя і прыгожыя адказы заахвочваюцца бонусамі. Цягам навучальнага года на кожнага вучня атрымліваецца 10 дадаткова прачытаных кніг. А галоўная ўзнагарода — паездка на Варшаўскі кніжны кірмаш, дзе дзеці могуць паўдзельнічаць у трэнінгах, семінарах і выбраць для сябе адну кніжку бясплатна. Калі пяць гадоў таму ў акцыі ўдзельнічалі 12 вучняў, то сёлета — ужо 97 (фактычна ў акцыю ўцягнуты кожны пяты вучань школы).

Увогуле школьная бібліятэка — гэта і клуб па інтарэсах, і цэнтр школьнага жыцця, усё дзякуючы апантаным людзям, якія тут працуюць. Прыйсці сюды можна ў любы час (з 8 раніцы да 16 гадзін) не толькі каб пачытаць, але і для таго, каб зрабіць урокі ці заняцца яшчэ чым-небудзь карысным у чаканні школьнага аўтобуса. Прыгожы акварыум з рыбкамі таксама алякуецца вучнямі. Каб не выкідаць падручнікі, што састарэлі маральна, дзеці пад кіраўніцтвам бібліятэкара Ірэны Каўчар робяць з іх разнастайныя фігуры, якія расставлены па ўсіх паліцах. А яшчэ спадарыня Ірэна арганізавала «кацінае валанцёрства»: у Канстанціне ёсць прытулак для бадзяжных жывёл, і дзеці разам з бібліятэкаркай пастаянна яго наведваюць (збіраюць корм, старыя газеты, рыззё, знаходзяць для котак гаспадароў).

Новыя выклікі часу

Адна з самых яскравых падзей для вучняў і іх бацькоў — школьны пікнік, які праводзіцца бліжэй да канца навучальнага года. Гэтае свята дапамагае школе сабраць сродкі на за-

купку абсталявання: інтэрактыўных дошак, мультымедыйнага класа або трэнажораў... Для ўсіх гасцей школьнага свята ладзяцца розныя атракцыёны: «паветраныя замкі», скачкі і гэтак далей. Спонсары прадстаўляюць для латарэі свае прызы. Кошт удзелу ў атракцыёнах ці латарэі сімвалічны: ад двух да пяці злотых. Але калі ўсё добра прадумаць і арганізаваць, то за адзін пікнік можна сабраць 20 тысяч злотых У снежны школай таксама ладзіцца святочны каляндый кірмаш, але яго размах больш сціплы — сума збораў да 10 тысяч злотых. Кіраўніцтва школы жартуе: «Калі ласка, не паведамляйце ў падатковую інспекцыю...»

— Бацькі нашых вучняў вельмі прабавальныя, але, можа, гэта і добра: ціск з іх боку прымушае нас інтэнсіўна працаваць, — канстатуе **дырэктар школы Паўліна КАРЧМАРЧЫК**. — Калі вучня цікавіць нейкі пэўны прадмет ці галіна ведаў, настаўнікі распрацоўваюць фармат індывідуальнай працы з такім вучнем. Гэта новы выклік, які стаіць перад школай, і мы імкнёмся на новую патрэбу часу адпаведна рэагаваць. І ўвогуле прыслухоўваемся да ўсіх прапаноў бацькоўскай грамадскасці. Дзевяць гадоў таму, калі я ўзначаліла школу, тут было 16 класаў, а цяпер — 25. Бацькі жадаюць, каб іх дзіця наву-

чалася менавіта ў нас. Наша школа невялікая, але мы пакуль спраўляемся. Больш таго, вельмі радуемся таму, што ёсць такая цікавасць да школы, бо гэта і ацэнка нашай працы.

Вучоба вочы ў вочы

Дарэчы, навучальны год у польскіх школах пачынаецца, як і ў нас, 1 верасня, а вось завяршаецца ў апошнюю пятніцу чэрвеня. Субота і нядзеля — выхадныя дні для ўсіх: і для школьнікаў, і для педагогаў.

Сістэма школьнай адукацыі ў Польшчы трохступеньчатая: з 1-га па 6-ты клас — пачатковая школа, з 7-га па 9-ты — гімназія (базавая адукацыя), з 10-га па 12-ты — ліцэй (агульная сярэдняя адукацыя).

Што для беларусаў абсалютна незвычайна — тое, што на перапынках дзеці ва ўсіх школах сядзяць у калідорах на падлозе: хтосьці ўтыкаецца ў свой смартфон ці планшэт (падчас ўрокаў гаджэты просяць здаваць), хтосьці жуе бутэрброд ці проста размаўляе з сябрам. Першае ўражанне — сапраўдны хаос. Але і на ўроках часта вучэбны працэс праходзіць таксама на падлозе... У пачатковай школе класныя пакоі падзелены на дзве зоны: ёсць зона з партамі, а ёсць зона з дываном на падлозе, куды вучні могуць «прызямліцца» разам са сваім настаўнікам. Такім чынам вучоба адбываецца вочы ў вочы. Настаўнік «апускаецца» на ўзровень дзіцяці. А заданні навучэнцы могуць выконваць нават лежачы.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Фота аўтара.
nikalaeva@zviazda.by

Мінск—Варшава—Мінск.

ЗВЯЗДА